

Sammanfattning
Rapport 2010:11

Svenska i gymnasieskolan

1 | Sammanfattning

Den här kvalitetsgranskningen har fokus på två områden: Får eleverna som läser Svenska A och B en undervisning som anpassas till den studieinriktning de valt? Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Mål och krav i läroplanen, programmålen eller motsvarande mål i fristående gymnasieskolor samt kursplanerna utgör utgångspunkt för granskningen. Även forskning med koppling till granskningens frågeområden har varit en utgångspunkt.

Skolinspektionen har besökt 42 skolor fördelade på 34 kommuner, från Trelleborg till Piteå. Granskningen har tittat på ett program per skola. Fyra program, eller motsvarande på fristående skolor, har granskats: Barn- och fritidsprogrammet (BF), Elprogrammet (EC), Medieprogrammet (MP) samt Omvårdnadsprogrammet (OP).

Vid besöken har inspektörerna intervjuat rektorer och svensklärare samt representanter för karaktärsämneslärare och elever. Svensklärare och elever har fått svara på ett antal frågor i en webbenkät. Utöver detta har även lektionsobservationer genomförts på varje skola. Skolorna har bland annat valts ut utifrån nationell statistik avseende kunskapsresultaten i Svenska A och B. Urvalet har gjorts utifrån att en tredjedel av skolorna hade goda resultat år 2008 och två tredjedelar hade sämre resultat.

Mot denna bakgrund och då det övergripande syftet är att uppmärksamma utvecklingsbehov i de granskade skolorna, kan generaliseringar av granskningens resultat bara göras med försiktighet.

Granskningen visar inte på några skillnader mellan de utvalda programmen.

Detta är de viktigaste resultaten i korthet

Anpassningen av undervisningen till elevernas studieinriktning är inte tillfredsställande

Anpassningen i undervisningen till elevernas studieinriktning behöver utvecklas i flertalet av de granskade skolorna. Eleverna erbjuds en undervisning i kurserna Svenska A och B som i mycket olika utsträckning är anpassad till deras valda studieinriktning. Det varierar mellan en i stort sett obefintlig till en genomtänkt anpassning där eleverna upplever en tydlig koppling mellan svenskämnet och den valda studieinriktningen. Granskningens resultat visar på ett behov av åtgärder och stödjande insatser på flera nivåer.

Samverkan mellan svensklärare och karaktärsämneslärare behöver utvecklas

En väl fungerande samverkan mellan svensklärare och karaktärsämneslärare är central för anpassningen av undervisningen till elevernas studieinriktning. Genom samverkan kan bland annat karaktärsämnena bidra med innehåll till svenskundervisningen och gemensamma projekt och uppgifter planeras och genomföras. Granskningen konstaterar att samverkan mellan svensklärare och karaktärsämneslärare behöver utvecklas. Till exempel måste karaktärsämneslärare och svensklärare diskutera hur de olika ämnena ska bidra till elevernas språkliga och kommunikativa utveckling.

Brister i anpassningen av undervisningen utifrån elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter

Granskningen visar att inte alla elever ges tillräckliga utmaningar för att kunna använda och utveckla hela sin förmåga. Det förekommer också att elever som är i behov av särskilt stöd inte får detta stödbehov tillgodosett även om flertalet lärare försöker ta reda på elevernas behov, förutsättningar och erfarenheter. Då en relativt stor andel elever inte upplever de texter och den litteratur de får ta del av som intressanta bör flera skolor se över valet av texter och hur de använder sig av dem.

”... flertalet lärare försöker ta reda på elevernas behov ...”

Vidare bör man i undervisningen i högre grad ta hänsyn till att dagens elever använder många olika medier för att producera och ta del av texter och budskap. Elevernas kunskaper och erfarenheter ses inte alltid som en resurs i undervisningen.

I nästan tjugo procent av skolorna har inte eleverna en sådan studiero att de upplever att de kan prestera det de vill under lektionerna.

Målen för utbildningen behöver tydliggöras för eleverna

I ungefär hälften av skolorna behöver arbetet med att tydliggöra kopplingen mellan moment i undervisningen och kursplanemålen förbättras så att eleverna i högre grad görs medvetna om undervisningens syfte. Elevernas kännedom om målen är även viktigt för att de ska kunna ta ansvar för och utöva inflytande över sina studier.

Elevernas möjligheter till inflytande brister i många skolor

Flertalet skolor behöver, i varierande omfattning och med olika fokus, arbeta med att tillförsäkra eleverna möjligheter till inflytande på undervisningen.

Eleverna behöver i större utsträckning ges möjlighet att planera undervisningen tillsammans med läraren. Eleverna ges inte heller alltid möjlighet att påverka innehåll, arbetsformer och arbetssätt. De ges inte heller alltid möjlighet att utvärdera undervisningen under kursernas gång.

Uppföljning och utvärdering sker sällan med tillräcklig systematik

Granskningen kan konstatera att mål- och resultatstyrningen inte fungerar fullt ut på flera av de granskade skolorna. I nästan två tredjedelar av de granskade skolorna finns det behov av att utveckla uppföljningen och utvärderingen av svenskämnet. Även om olika insatser görs för att följa upp och utvärdera undervisningen på de granskade skolorna brister det ofta i systematiken i detta arbete.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor

– kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.